

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaе, 1661

II. De clericis non residentibus in ecclesia vel præbenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

CAP. I.

De salute gregis Domini nobis ex alto commissi attentius cogitantes, eo libenter intendimus, per quæ reipse continua suorum cum eo residentia a partium præsertim noxiis, & in devium prolabens ad restituendum tramitem reducat, ut pastores ipsi residentiam ipsam, prout tenentur, commodius facere, ac circa ipsius gregis curam libentius ac ferventius invigilare, & illum ab errorum præcipitiis præservare, ac in fide orthodoxa, & devotione nostra continere valeant, operam & operam efficere impendimus, prout rerum & temporum qualitate pensata conspicimus in Domino salubriter expedire. Hinc est, quod nos motu proprio, non ad alios nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, universos & singulos venerabiles fratres nostros Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas ab Ecclesiis & diocæbus suis absentes in virtute sanctæ obediencie, ac sub interditi ingressus Ecclesiæ pena, eo ipse absque alia declaratione incurrenda, districte percipiendone monemus, ut omnibus populis quanto citius in Romana Curia videlicet moram trahentes, infra unum, extra eam vero in Italia, intra duos, extra vero Italiam existentes, infra quatuor menses à die publicationis presentium in locis infra scriptis faciendam computandos, se itineri committerent, & legitimis itineribus ad Ecclesias seu diocæses suas proficiscerent, & se personaliter conferre, ac ibidem, ut tenentur, residere, & pastorale officium exercere debeant. Si quis autem à Patriarchali, Primatiali, metropolitana seu cathedrali Ecclesia sibi quocunque titulo, nomine seu iure commissa, quacunque illa dignitate, gradu & præminencia præfulgeat, legitimo impedimento, seu iustis rationalibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam diocæsim morando abfuerit, quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ Ecclesiæ & pauperibus loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum, poenam ipso iure incurrant: Quod si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam, eo ipso committere sententia vero contumacia, ac severa factorum canonum censuræ subiciatur. Metropolitano, suffraganeo, Episcopo absente metropolitano vero absente, suffraganeo, Episcopo antiquior residens, sub pena interditi ingressus Ecclesiæ ipso iure incurrenda, infra tres menses per litteras vel nuntium Romano Pontifici denuntiare tenentur: qui in ipsos absentes, prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit, sua supremæ sedis auctoritate animadvertere, & Ecclesiis ipsis de pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in Domino noverit salubriter expedire.

CAP. II.

Privilegia & facultates concessis Episcopis in gratiam pastoralis residentie. **O**idem autem Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos mandatis nostris parentes, & apud suas Ecclesias, seu in eorum diocæbus personaliter residentes, specialibus favoribus & gratis prosequi volentes, ut liberius & commodius eorum officio fungi valeant, eis, & eorum cullibet, ut quando residere, etiam prætextu quorumcumque delictorum & excessuum atrociorum, etiam hæresis & læsæ maiestatis criminum per eos quomodolibet commissorum, ad comparandum personaliter in Romana Curia per quoscunque iudices ordinarios vel delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, nisi vigore specialis commissionis manu nostra vel Ro-

mani Pontificis pro tempore existentis signata, trahi aut citari non possint nec debeant, atque aliter factas citationes & censuras in eis appostas, ac inde secuta quacunque, nulla & irrita, ac nullius reberis ac momenti fore, ac eos minime efficere aut arctare latuimus & ordinamus. Nec non eos & eorum quemlibet ab omni iurisdictione & extrajudiciali quomodolibet nuncupatis, pen nos & successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentis, ac sedem Apostolicam, etiam motu proprio & ex certa scientia, ac etiam consistorialiter, etiam ad instantiam Regum & Principum quomodolibet, & ex quavis etiam quantumvis urgentissima, iustissima, ac pia, & necessaria causa, etiam pro defensione fidei Catholice, ratione dictarum Ecclesiarum nunc & pro tempore impositis, illorumque solutione, auctoritate Apostolica, tenore presentium ex simili scientia penitus & omnino eximimus & liberamus, nec ad id dilectis filiis modernis & pro tempore existentibus, S. R. E. Cameraario, nec non Camera Apostolice Thesaurario, presidentibus & clericis, ac decimarum, subsidiorum, & aliorum onerum huiusmodi collectoribus & subcollectoribus, seu exactoribus & commissariis ad id pro tempore deputatis, etiam vigore quorumcumque privilegiorum, indulgentiarum, & litterarum, etiam presentibus derogantium, ac illatum totum tenorem de verbo ad verbum experimentum, eis quomodolibet concessorum & concedendorum cogi, seu compelli, & ob non solutionem, huiusmodi aliquas sententias, censuras, & penas incurere posse decernimus, illisque & quibusvis aliis in virtute sanctæ obediencie, & sub nostræ indignationis, nec non excommunicationis, aut suspensionis, aut privationis suorum officiorum & beneficiorum, quæ obtinent, & pro tempore obtinebunt, eo ipso incurrendis poenis, eisdem Episcopos, Archiepiscopos, Primates & Patriarchas sic in dictis Ecclesiis, vel earum diocæbus residentes, quæ in illis essent, ut præfertur, ad solvendum decimarum, subsidiorum, & onerum præfactorum cogere, ac propter eorum non solutionem excommunicationis aut alias sententias, censuras, & penas promulgare quoquo modo audeant seu presumant, districtius inhibemus. Et insuper eisdem Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, & Patriarchis, sic ut præmittitur, residentibus, ultra privilegia & indulta eis per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros ac sedem Apostolicam, & generalia, & Cancellariæ Apostolicæ regulas concessa, quæ in suo robore permanere volumus, tanquam dicta sede delegatis in quibuscumque civibus, criminalibus, vel missis causis contra quoscunque clericos seculares particulares, ac etiam extra eorum monasteria seu regularia loca degentes regulares quomodolibet exemptos, auctoritate nostra procedere, & causas ipsas cognoscere, sineque debito terminare, ac quicquid terminaverint exequi & observari facere, ipsosque exemptos pro tempore delinquentes juxta eorum excessus & delicta punire, corrigere, & omnem jurisdictionem in eos exercere, omniaque alia & singula in præmissis & circa ea quomodolibet necessaria & opportuna, quæ nosmet facere, exercere, & exequi possemus, in omnibus & per omnia facere, exercere, & exequi liberè licite valeant, plenam & liberam licentiam ac facultatem, auctoritate & tenore prædictis concedimus. Decernentes ab eorum ordinationibus, interlocutionibus & decretis ante diffinitivam sententiam, vel vim diffinitivam habentem, & ubi agatur de morum correctione, nullatenus etiam ad nos & sedem Apostolicam appellari posse: & nihilominus per appellationes quascunque contra presentium tenorem quomodolibet interpositas minime causas devolvi, aut etiam per quavis inhibitiones etiam quibusvis censuris & poenis eis à quibusvis iudicibus ordinariis vel delegatis forsan faciendas, illa-

a Residentia pastoralis commendatur Conc. Trident. sess. 6. Constit. apostolica, can. 17. & 24. Antioch. can. 17. Agathens. can. 29.
b Excat. can. 20. 7. q. 1. quo Episcopus in Ecclesia non resident, sed per diversa loca vagatus redire recusans in monasterium destrudatur. Greg. lib. 3. Epist. 23.

sentiam privationis, & depositionis prelatorum inobediendum huiusmodi procedere valeamus, prout procedere intendimus: quo vero ad alios curam animarum habentes usque ad sententiam inclusive procedat, & exequatur iuxta formam & tenorem dicti Concilii, & litterarum nostrarum predictarum, cum eisdem facultatibus, ut supra, ac alia faciat, & exequatur, prout in dictis litteris sive bullis continetur, cum potestate citandi, inhibendi, excommunicandi, suspendendi à divinis, declarandi, interdicendi, aggravandi, regrandi, excoerandi, & brachium seculare decernendi, relaxandi & excoerendi, aliisque faciendi necessariis quomodolibet & opportunis, contrariis quibuscunque non obstantibus.

Pius Quintus.

Ecclesiasticum ministerium nequaquam committendum nisi personae quaerente in loco et curam Ecclesiae per se ipsam valeat exercere.

CAP. VI.

Optantes pro nostri pastoralis officii munere Christi fidelium animarum saluti quantum cum Deo possumus salubriter consulere, & parochialibus Ecclesiis ab eorum parochis, prout tenentur, in divinis debere & laudabiliter deservire, inhazendo etiam decretis sacri Concilii Tridentini, motu proprio, & ex mera deliberatione, certaque scientia nostra, ac de Apostolicam potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione omnes & singulos rectores parochialium Ecclesiarum, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & praeeminentiae fuerint, in quibuscunque regnis, provinciis, civitatibus, diocesis, ac aliis Christiani orbis partibus consistentes, qui parochialem Ecclesiam, ac eam curam, aut dignitatem, etiam post Pontificalem majorem seu Principalem in quibusvis Patriarchatibus, aut metropolitans vel cathedralibus, seu collegiatis Ecclesiis, seu aliud quocunque beneficium Ecclesiasticum, etiam quancunque dispensationem à Romanis Pontificibus Praedecessoribus nostris, seu etiam à nobis hactenus quomodolibet impetratarum, ac litterarum Apostolicarum desuper expeditarum titulo, quas omnes hac praefata constitutione aboleamus & revocamus, seu quocunque alio preteritum obtinet, cum prima & praecipua debeat esse cura animarum, eos ad residentiam in Ecclesia parochiali, & ibi in divinis deservendum, debitoque eorum officio fungendum omnino teneri & obligatos esse, ac ad id per Episcopos, & aliorum locorum ordinarios, etiam tanquam Apostolicae sedis delegatos, sub sententia & censuris Ecclesiasticis, ac pecuniariis arbitrio eorum declarandis, ac etiam privationis dictarum parochialium, & aliorum quorumcunque beneficiorum poenis, quacunque appellacione remota, cogi & compelli posse & debere, auctoritate Apostolica tenore praesentium statuimus, praecipimus, & ordinamus. Eos tamen sic residentes in Ecclesiis parochialibus, omnes & singulos fructus, redditus & proventus, etiam canonicatus sui, vel dignitatis, seu alterius cuiuscunque beneficii, exceptis duntaxat quotidianis distributionibus, & aliis quae ex iusta causa absentes percipere non solent, lucrari volumus. Sicque per quoscunque iudices & commissarios, etiam causarum palatii Apostolici auditores, ac Ecclesiae Cardinales, sub iuramento & eorum cuilibet quavis alteri iudicandi & interpretandi facultate, interpretari, iudicari, & diffiniri debere: Nec non irritum & inane, quicquid secus super his à quocunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari, decernimus & declaramus. Rom. 8. Id. Jul. 1568.

Idem.

In beneficiis curati & parochialibus residere tenentur quibus creata est animarum cura, aut privilegia collata in gratiam pastoralis residentiae annuunt, & penam canonice subiciantur.

CAP. VII.

IN suprema militantis Ecclesiae specula meritis licet insufficientibus divina dispositione constituti, cunctos non solum vigilantiae nostrae commisso dominicos greges, sed etiam singulorum pastorum suorum actus intentia nostrae mentis acie collustrantes, studium efficaciter, operamque sedulam ad hoc omnino statimus adhibere, ut quemadmodum operosum sacri Concilii Tridentini progressum, felicemque exitum Domino cooperante praestitimus, ita sanctissima illius decreta, ipsorum praesertim quae in Apostolicae sollicitudinis partem vocati sunt pastorum officium concernentia, non tepide, neque dissimulante exequamur. Sanè licet in Concilio praefato saluberrima fuerit ordinatione decretum, quod omnes & singuli venerabiles fratres nostri, Patriarchae, Primates, Archiepiscopi, & Episcopi, & alii beneficiati, apud Ecclesias sponas suas residere teneantur: nonnulli tamen (quod non sine animi nostri dolore referimus) adeo sui gregumque, quos olim deperditos Salvator non solum proprio sanguine redimere dignatus est, sibi crediturum oblitus fuit, ut etiam nunc in alma urbe vel alibi commorantes, & sacrosancta spiritualis matrimonii inter eos suasque Ecclesias solenniter contracti iura confundentes, sponas suas in longa quasi viduitate relictas, & praedictas Ecclesias quocunque modo sibi concessas invivere, & apud illas, ut probos & providos patres familias decet, residere non curent, in perditionem animarum suarum, & subditorum suorum, ac perniciosum exemplum & scandalum plurimorum. Nos hanc illorum contumaciam alienigenae etiam temporalis poenae metu frangendam fieri convincendam esse censentes, motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolica potestatis plenitudine, omnibus & singulis Patriarchis, primatibus, & Episcopis praefatis, ac aliis quibuscunque etiam quavis auctoritate, dignitate, gradu, vel praeminentia praesulgentibus, dictas Ecclesias in commendam, vel administrationem, aut alio quovis nomine obtinentibus, & aliis quibuscunque beneficiatis curam animarum habentibus, qui iuxta decretum super Residentia in Concilio praedicto promulgatum tenorem, personalem in suis Ecclesiis residentiam facere tenerentur, in virtute sanctae obedientiae, ultra poenas in dicto decreto Concilii contentas, etiam sub privationis eorum à regimine & administratione Ecclesiarum suarum, ac alii nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis successoris nostri arbitrio imponendis poenis, distincte praecipiendo per Apostolicam scriptam mandamus, quatenus omni mora cessante, in eisdem suis Ecclesiis iuxta formam & tenorem dicti Concilii personaliter resident, & nihilominus, si quos mandato nostro huiusmodi (quod ab his non parere contigerit, ne etiam tales absentes melioris in hac parte conditionis, quam ceteri in suis Ecclesiis residentes existant, hac nostra perpetuo valitura sanctione per praesentes statuimus & ordinamus, quod deinceps omnia & singula, mobilia & immobilia, etiam in urbe vel eius districtu existentia, & se moventia, res & bona, iura & actiones, cuiuscunque qualitatis, valoris, & ubicunque locorum consistant, ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, & alios quoscunque etiam quavis auctoritate, dignitate, gradu & praeminentia praesulgentes, Ecclesias praedictas in titulum, vel commendam, sive administrationem, aut alio quovis nomine obtinentes, & alios quoscunque beneficiarios curam animarum habentes, qui extra praedictas Ecclesias ac dioceses, etiam in Romana Curia, aut alibi degentes, & iuxta decretum & formam Concilii huiusmodi non residentes decesserint, pertinentia, & per illos suarum Ecclesiarum, ac quorumcunque monasteriorum, Prioratuum, Praposturatum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura & sine cura, secularium & regularium, quae illi quomodolibet obtinuerint, ac fructuum, reddituum, & proventuum Ecclesiasticorum, nec

